

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра соціальної роботи та педагогіки вищої школи

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В СОЦІАЛЬНІЙ СФЕРІ

підготовки

бакалавра

спеціальності

231 Соціальна робота

освітньо-професійної програми

Соціальна робота. Соціальна педагогіка.

Луцьк –2023

Силабус освітнього компонента «Критичне мислення в соціальній сфері» підготовки бакалавра, галузі знань 23 Соціальна робота, спеціальності 231 Соціальна робота, за освітньо-професійною програмою Соціальна робота. Соціальна педагогіка.

Розробник: Белкіна-Ковальчук Олена Віталіївна, кандидат педагогічних наук, доцент

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми:

(доц. Чернета С.Ю.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи

протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Завідувач кафедри:

(доц. Чернета С.Ю.)

I. Опис освітнього компонента

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	23 Соціальна робота 231 Соціальна робота ОПП Соціальна робота. Соціальна педагогіка. ОС бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів <u>150/5</u>		Рік навчання <u>1</u>
		Семестр <u>2</u>-ий _____
		Лекції <u>34</u> год.
ІНДЗ: <u>є</u>	Практичні(семінарські) <u>34</u> год.	
	Самостійна робота <u>72</u> год.	
	Консультації <u>10</u> год.	
Мова навчання		Форма контролю: залік Українська

II. Інформація про викладача (- ів)

ППП Белкіна-Ковальчук Олена Віталіївна,
 Науковий ступінь кандидат педагогічних наук,
 Вчене звання доцент
 Посада доцент кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи
Контактна інформація
 Телефон: +380502789814,
 Електронна пошта: belkina-kovalchuk.olena@vnu.edu.ua
 Дні занять <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис освітнього компонента

1. Освітній компонент «Критичне мислення в соціальній сфері» належить до циклу нормативних дисциплін професійної підготовки бакалавра галузі знань 23 Соціальна робота спеціальності 231 Соціальна робота, освітньо-професійної програми Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Вивчається в другому семестрі, формою підсумкового контролю є залік. На вивчення освітнього компонента відведено 5 кредитів (150 годин), у тому числі: 34 год. лекційних, 34 год. практичних, 10 год. консультації та 72 год. самостійної роботи.

Сучасний етап розвитку суспільства пов'язаний зі зростанням кількості потоків інформації, змінами в технологіях, розширенням соціокультурних зв'язків, посиленням процесу євроінтеграції, також характерний змінами в системі освіти. Заклади освіти сьогодні мають відігравати важливу роль у становленні особистості, допомагаючи юнакам і дівчатам стати поінформованими, активними, самостійними і творчими людьми, здатними жити й адаптуватися до стрімких змін у державі та світі. Саме вирішенню таких завдань сприятиме розвиток у здобувачів вищої освіти критичного мислення як особливого типу мислення людини, спрямованого на самостійне розв'язання нею конкретної пізнавальної чи життєвої проблеми через її всебічний розгляд на основі різних джерел інформації, визначення шляхів розв'язання цієї проблеми, їх оцінювання й обґрунтований вибір одного з них із постійною рефлексією й корекцією власної мисленнєвої діяльності.

2. Пререквізити:

Для освоєння освітнього компонента використовують знання, вміння і навички сформовані у ході вивчення ОК «Вступ до соціальної роботи», «Історія соціальної роботи»,

«Україна в європейському історичному та культурному контекстах», «Теорія та історія соціального виховання».

Постреквізити:

Освоєння даного освітнього компонента є необхідним для подальшого вивчення ОК циклу загальної та професійної підготовки, написання курсових робіт з соціальної педагогіки, з теорії та технологій соціальної роботи, кваліфікаційної роботи, виробничих практик.

3. Метою вивчення освітнього компонента є формування знань здобувачів вищої освіти про сутність критичного мислення та розвиток у них умінь критично працювати з різними типами інформаційних джерел.

Основними **завданнями** вивчення освітнього компонента «Критичне мислення в соціальній сфері» є формування важливих соціальних умінь (думати та читати критично, працювати з різними джерелами інформації, ставити різні типи запитань, конструювати аргументовані висловлювання, брати участь у дискусіях).

4. Освітній компонент спрямований на формування інтегральної, загальних та фахових компетентностей, зокрема:

ІНТ. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної і соціально-педагогічної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 7. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 12. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ФК 2. Здатність прогнозувати перебіг різних соціальних процесів.

ФК 18. Здатність до генерування нових ідей та креативності у професійній сфері.

ФК19. Здатність оцінювати результати та якість професійної діяльності у сфері соціальної роботи і соціальної педагогіки.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

ПРН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи і соціальної педагогіки, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

ПРН 4. Формулювати власні обґрунтовані судження на основі аналізу соціальної, соціально-педагогічної проблеми.

ПРН 8. Критично аналізувати й оцінювати чинну соціальну політику країни, соціально-політичні процеси на загальнодержавному, регіональному та місцевому рівнях.

ПРН 10. Аналізувати соціально-психологічні процеси в малих та великих групах.

ПРН 21. Демонструвати толерантну поведінку, виявляти повагу до культурних, релігійних, етнічних відмінностей, розрізняти вплив стереотипів та упереджень.

ПРН 22. Демонструвати уміння креативно вирішувати проблеми та приймати інноваційні рішення, мислити та застосовувати творчі здібності до формування принципово нових ідей.

Soft skills: вміння налагоджувати міжособистісні контакти; вміння працювати в команді; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та ін.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ:

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації: *словесні:* лекція із застосуванням комп'ютерних

інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація, платформа Zoom, MOODLE, Office 365, вебсервіс Google Classroom), пояснення, розповідь, бесіда; *наочні*: спостереження, ілюстрація, демонстрація; *практичні*: вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом науково-педагогічного викладача; самостійна робота здобувачів освіти: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проєктів.

5) Інтерактивні методи навчання, методи розвитку критичного мислення.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо), інтерактивні методи.

5. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю/ Бали ¹
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи розвитку критичного мислення особистості						
Тема 1. Сутність та головні ознаки критичного мислення особистості	10	2	2	5	1	Практичне/4/ РМГ, ІР
Тема 2. Розумові операції як підґрунтя критичного мислення.	22	8	8	5	1	Практичне/ 16/РМГ/ІР, Т
Разом за модулем 1	32	10	10	10	2	20 б.
Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти розвитку критичного мислення особистості						
Тема3. Розвиток навичок критичного мислення у процесі опрацювання текстів	15	2	4	8	1	Практичне/ 8/ІР/РМГ
Тема 4. Запитання як головний інструмент розвитку критичного мислення особистості	20	4	4	10	2	Практичне/ 8/РМГ, ІР, Т
Тема 5. Розвиток навичок критичного мислення особистості при роботі з різними джерелами інформації	19	4	4	10	1	Практичне/ 8/ІР, РМГ
Тема 6. Розвиток навичок критичного мислення особистості під час оцінювання ресурсів Інтернету	19	4	4	10	1	Практичне/ 8/ РМГ, ІР
Тема 7. Розуміння і	15	4	2	8	1	Практичне/

конструювання аргументованих висловлювань						4/РМГ, ІР
Тема 8. Критичне письмо як засіб розвитку критичного мислення	15	2	2	10	1	Практичне/ 4/ІР, РМГ
Тема 9. Дискусія та дебати як засіб розвитку критичного мислення	15	4	4	6	1	Практичне/ 8/ДС, ДБ
Разом за модулем 2	118	24	24	62	8	48 б.
Види підсумкових робіт (за потреби)						Бал
Контрольна робота						12/Тести та практичні вправи
ІНДЗ						20
Всього годин/ Балів	150	34	34	72	10	150/100

Примітки: ^{1/} Методи та форми контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІРС — індивідуальна робота, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи розвитку критичного мислення особистості

Тема 1. Сутність та головні ознаки критичного мислення особистості

Сформулюйте декілька запитань, які, на вашу думку, зазвичай ставлять собі люди, що мислять критично.

Пригадайте (вигадайте) життєві ситуації, за яких вам (або іншим людям) украй необхідне критичне мислення.

Підготуйте авторські оголошення чи передвиборчі агітки та прокоментуйте їх як людина, що мислить критично.

Тема 2. Розумові операції як підґрунтя критичного мислення

Спіраючись на власне розуміння аналізу, синтезу, поясніть, чи знадобиться вам таке вміння в житті та професійній діяльності. Презентуйте свої роздуми групі.

Визначте особливості (позитивні та негативні сторони, структурні компоненти тощо) навчальних занять. На основі зробленого аналізу запропонуйте шляхи їх удосконалення.

Працюючи в парах, обміркуйте одну із запропонованих оцінок: «Сцени насильства на телебаченні провокують іще більше насильство в житті», «Читання продуктивніше, ніж перегляд телепередач», «Телебачення винне у створенні культури споживання». Побудуйте «дискусійне павутиння» за зразком

ТАК

НІ

_____
_____
_____

_____
_____
_____

ВИСНОВОК:

Об’єднайтесь у четвірки та поділіться одне з одним своїми думками. Обговоріть проблему та намагайтесь дійти згоди щодо остаточного рішення. Його потрібно записати в нижній частині, у «Висновку». Представте свої думки групі.

Змістовий модуль 2. Прикладні аспекти розвитку критичного мислення

особистості

Тема 3. Розвиток навичок критичного мислення у процесі опрацювання текстів.

Читаючи текст «Синонім життя», застосуйте метод опорних слів. Випишіть ті слова (словосполучення), які ви вважаєте ключовими для кожної ідеї тексту. Перекажіть одне одному зміст тексту, спираючись на вписані слова. Оцініть, наскільки точно ваш партнер/партнерка переказали текст.

Пригадайте свою роботу над цією темою (на лекціях та практичних). Складіть перелік 2-3 запитань, на які вам вдалося отримати відповіді, та 2-3, над якими ви ще бажаєте подумати.

Знайдіть у книжках або періодиці фрагмент цікавого для вас тексту. Зобразіть зміст і структуру тексту, використовуючи будь-який з графічних організаторів. Сформулюйте 3 запитання на розуміння тексту, на які можна було б відповісти після ознайомлення з вашим організатором. Поясніть одногрупнику зміст тексту на основі його наочного зображення і поставте контрольні запитання. Після обговорення внесіть уточнення у свій графічний організатор.

Тема 4. Запитання як головний інструмент розвитку критичного мислення особистості.

Прочитайте історичну легенду про Сократа (ст.51) і поясніть, яка функція запитань у тексті – комунікативна чи пізнавальна? Придумайте декілька власних «сократівських» запитань.

Пригадайте 2-3 запитання, які ви найчастіше чуєте від своїх батьків, друзів, викладачів. Визначте, якими є функції цих запитань.

Проведіть дослідження: упродовж тижня звертайте увагу, хто, коли і для чого найчастіше користується уточнюючими і навідними запитаннями. Свої спостереження запишіть.

Складіть систему відкритих запитань до тексту казки про Курочку Рябу. Не забувайте, що у вашій системі мають бути представлені всі типи запитань.

Напишіть міні-твір, використовуючи опорні слова: проблемне питання, проблема, життя, ситуація, рішення, важливо, марно, помилка, вихід, гіпотеза.

Тема 5. Розвиток навичок критичного мислення особистості при роботі з різними джерелами інформації

Прокоментуйте письмово вислів французького астронома і математика П. Лапласа: «Те, що ми знаємо, обмежене, а чого не знаємо - безмежне».

Готуючись до занять з будь-якого предмету, виберіть з опрацьованого матеріалу 3-4 факти, що наводить автор. Відзначте думки, які висловлює автор про ці факти.

Знайдіть фрагмент художнього, наукового, публіцистичного тексту, на прикладі якого можна яскраво продемонструвати його функції.

Виберіть інформаційне повідомлення з будь-якого вигляду ЗМІ і проаналізуйте його відповідно до пам'ятки, запропонованої на занятті.

Тема 6. Розвиток навичок критичного мислення особистості під час оцінювання ресурсів Інтернету

Порівняйте дві будь-які статті на одну і ту саму тему з різних сторінок в Інтернеті. Проаналізуйте їх, використовуючи таблицю (ст. 117). Відзначайте знаками «+» і «-» відповіді по кожній статті.

Оцініть об'єктивність і достовірність інформації, вміщеної на веб-сторінці: <http://evrazia.org/topic.php?id=7>

Ознайомтеся з інформацією з різних сайтів на тему: «ГМО (генетично модифіковані організми) – чи можна їх вживати?» та оцініть їх за ступенем надійності. Аргументуйте свій вибір.

Знайдіть у ЗМІ приклади рекламних текстів, яким би ви надали звання: «Найкумедніша реклама», «Найпереконливіша реклама», «Найбрехливіша реклама», «Найшкідливіша реклама».

Тема 7. Розуміння і конструювання аргументованих висловлювань

Прогляньте популярні газети або журнали, доберіть невелику статтю з актуальної і

дискусійної проблеми. Спробуйте виділити в ній відомі вам елементи аргументування. Якщо можливо, використовуйте графічні організатори.

Проаналізуйте кілька рекламних сайтів в Інтернеті, визначте, які види аргументів використовують автори цих текстів. Подумайте, які аргументи переважають і чому.

Побудуйте схему переконливого аргументування для адміністрації школи про необхідність збільшити велику перерву до 35-45 хвилин.

Читаючи газети, слухаючи новини, спілкуючись з іншими людьми, намагайся розпізнати спроби маніпулювання свідомістю людей. Запишіть розпізнані прийоми пропаганди для маніпулювання думками людей.

Тема 8. Критичне письмо як засіб розвитку критичного мислення

При підготовці до будь-якого навчального предмету, напишіть сенкан до ключового поняття теми. Представте результати своєї роботи групі.

Підберіть частину навчального матеріалу (за власним вибором), яку можна опрацювати за методом діаграми Ейлера-Венна.

Напишіть есе на будь-яку соціально-педагогічну тематику.

Тема 9. Дискусія та дебати як засіб розвитку критичного мислення

Підготувати інформацію для проведення міні-дебатів на тему (за вибором): «Реклама приносить більше шкоди, ніж користі», «Досліди над тваринами аморальні», «Світ врятує краса».

Знайдіть в Інтернеті інформацію про судові, парламентські або політичні дебати останнього часу і підготуйте про це невеличке повідомлення для однокласників.

Придумайте 2-3 теми для дискусії у вашій групі.

7. Індивідуально науково-дослідне завдання (ІНДЗ)

Індивідуально-дослідне завдання (ІНДЗ) видаються здобувачам освіти на першому занятті, і виконуються здобувачем самостійно у письмовій формі при консультуванні з викладачем.

ІНДЗ у вигляді написання есе на тему: “Роль критичного мислення у соціальній сфері”.

*Есе – (від франц. Essai - спроба, проба, нарис) – невеликий за обсягом прозовий твір, з довільною композицією, що відображає індивідуальні враження і міркування автора з конкретного питання і не претендує на вичерпну відповідь.

Забороняється запозичення та копіювання з робіт інших виконавців, має містити самостійні ідеї та міркування.

Структура есе визначається пропонованими до нього вимогами:

- думки автора есе з проблеми викладаються у формі коротких тез;

- думка повинна бути підкріплена доказами, тому за тезою слідує аргументи.

Аргументи – це факти, явища суспільного життя, події, життєві ситуації і життєвий досвід, наукові докази, посилання на думку вчених та ін.

Краще надавати два аргументи на користь кожної тези: один аргумент здається непереконливим, три аргументи можуть «перевантажити» виклад, виконаний в жанрі, орієнтованому на стислість і образність. Таким чином, есе набуває такої структури (кількість тез і аргументів залежить від теми, обраного плану, логіки розвитку думки):

вступ

теза, аргументи

теза, аргументи

теза, аргументи

висновок.

При написанні есе важливо також враховувати наступні моменти:

1. Вступ і висновок повинні зосередити увагу на проблемі (у вступі вона ставиться, у висновку — резюмується думка автора).

2. Необхідними є виділення абзаців, червоних рядків, встановлення логічного зв'язку між абзацами (так досягається цілісність роботи).

3. Стиль викладу: есе властиві емоційність, експресивність, художність.

При написанні есе Вам необхідно досягти певних цілей. Коли Ваша розповідь готова

перевірте наступне: Чи відповів я на поставлене запитання? Наскільки зрозуміло і точно я виклав свої думки? Чи природно звучить те, що я написав, чи немає помилок?

Вимоги до формального есе:

Обсяг – 1 – 2 сторінки тексту (120-200 слів).

Есе повинно сприйматися як цілісний твір, ідея якого зрозуміла й чітка.

Кожен абзац есе розкриває одну думку.

Необхідно писати стисло і ясно. Есе не повинно містити нічого зайвого, має нести лише інформацію, необхідну для розкриття ідеї есе, власної позиції автора.

Есе має відрізнятися чіткою композиційною побудовою, бути логічним за структурою. В есе, як і в будь-якому творі, повинна простежуватися внутрішня логіка, що визначається, з одного боку, авторським підходом до обговорюваного питання, а з іншого – самим питанням. Необхідно уникати різких стрибків від однієї ідеї до іншої, думка має розкриватися послідовно.

Есе повинно засвідчити, що його автор знає й осмислено застосовує теоретичні поняття, терміни, узагальнення, ідеї.

Есе має містити переконливе аргументування порушеної проблеми.

Критерії оцінювання змістового оформлення есе

Критерії оцінювання змісту есе

Бали

Побудоване здобувачем освіти висловлення характеризується фрагментарністю, думки викладаються на елементарному рівні; потребує збагачення й урізноманітнення лексики і граматична будова мовлення; теза не відповідає запропонованій темі; наведені аргументи не є доречними; прикладу немає або він не є доречним.

2

Висловлення здобувача освіти за обсягом складає дещо більше половини від норми й характеризується певною завершеністю, зв'язністю; чіткіше мають розрізняватися основна та другорядна інформація; висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами; є недоліки за сімома показниками: посереднє розуміння теми; порушення послідовності побудови твору; рівень словникового запасу нижче середнього; відносна стильова єдність твору; не сформульовано вправно тезу; наведено один аргумент.

4

За обсягом робота здобувача освіти наближається до норми, загалом є завершеною, тему значною мірою розкрито; не сформульовано вправно тезу; наведено один аргумент; приклад непереконливий; висновок лише частково відповідає тезі, не пов'язаний з аргументом та прикладом; трапляються недоліки за низкою показників (до шести): роботі властива поверховість висвітлення теми, не простежується основна думка, відносно струнка побудова твору, середній рівень словникового запасу, бракує стильової єдності.

6

За обсягом висловлення здобувача освіти сягає норми, його тема розкривається, виклад загалом зв'язний; здобувач освіти наводить один доречний аргумент; наводить непереконливий приклад; висновок лише частково відповідає тезі або не пов'язаний з аргументами та прикладами; робота характеризується недоліками за п'ятьма показниками: помітний її репродуктивний характер, відсутня самостійність суджень, їх аргументованість, добір слів не завжди вдалий, здобувач освіти неточно добирає слова й синтаксичні конструкції.

8

Здобувач освіти самостійно створює достатньо повний, зв'язний, з елементами самостійних суджень текст, формулює тезу, яка відповідає запропонованій темі; наводить один доречний аргумент; вдало добирає лексичні засоби; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі є недоліки (до чотирьох): відхилення від теми, порушення послідовності її викладу; висловлювання не завжди конкретне, просторовий виклад міркувань, не підкріплених фактичним матеріалом нелогічне розташування

10

абзаців, переходи між ними не є вмотивованими; основна думка не аргументується.

Здобувач освіти самостійно буде достатньо повне, осмислене висловлення, загалом ґрунтовно висвітлює тему, формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; наводить один доречний аргумент; приклад не конкретизований; висновок відповідає запропонованій темі; трапляються недоліки за трьома показниками: невміння пов'язати предмет обговорення із сучасністю, не добирає переконливі докази для обґрунтування певного явища, відносно багатство словникового запасу, робота не відзначається різноманітністю та чіткістю слововживання. 12

Здобувач освіти самостійно буде послідовний, повний, логічно викладений текст; формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; наводить один доречний аргумент; вдало добирає лексичні засоби; наводить один доречний приклад; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі виявлені недоліки за двома показниками: тезу чітко не сформульовано, відсутність виразної особистісної позиції, належної її аргументації тощо. 14

Здобувач освіти самостійно буде послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання, чітко формулює тезу; певним чином аргументує різні погляди на проблему, наводить два доречні й переконливі аргументи, приклади; неординарна побудова твору, робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, дотриманням стильової єдності й виразності тексту, але за одним із критеріїв допущено помилку; висновок відповідає запропонованій темі й впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів. 16

Здобувач освіти самостійно буде послідовний, повний текст, ураховує комунікативне завдання; вправно формулює тезу; аргументовано, чітко висловлює власну думку, зіставляє її з думками інших, уміє пов'язати обговорюваний предмет із власним життєвим досвідом, наводить два доречні й переконливі аргументи для обґрунтування тієї чи іншої позиції з огляду на необхідність розв'язувати певні життєві проблеми; приклади конкретизовані; робота відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю; висновок відповідає запропонованій темі й впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів. 18

Здобувач освіти самостійно створює яскраве, оригінальне за думкою та оформленням висловлення відповідно до мовленнєвої ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; вправно формулює тезу; аналізує різні погляди на той самий предмет, наводить два доречні аргументи, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних життєвих проблем; приклади переконливі, конкретизовані; цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу); висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів; робота відзначається багатством слововживання та художньою цінністю. 20

IV. Політика оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти ОК «Критичне мислення в соціальній сфері» здійснюється на основі результатів поточного і підсумкового модульного контролю знань згідно «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки». Завдання поточного контролю – перевірка навчальних досягнень здобувачів освіти. Завдання підсумкового контролю – перевірка розуміння і засвоєння здобувачами освіти програмового матеріалу загалом, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання засвоєних знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми ОК тощо.

Оцінювання здійснюється за **100-бальною** шкалою.

Формою контролю вивчення ОК «Критичне мислення в соціальній сфері» є **залік**. Максимальна кількість балів за поточний контроль з освітнього компонента – **100 балів**. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, робота в малих групах, індивідуальна робота студентів, виступи на практичних заняттях, участь у дискусіях та дебатах, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у таблиці 2 силабуса освітнього компонента. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми. За активність на заняттях здобувач освіти може додатково отримати до 20 % максимального поточного бала, але при цьому сума поточних балів за семестр не повинна перевищувати, як правило, 100.

За рішенням кафедри здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю. Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету.

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які визначені силабусом ОК (оцінювання за шкалою від 0 до 100).

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), він має право відпрацювати пропущені заняття на консультаціях за графіком, затвердженим на засіданні кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи.

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100.

Політика щодо деделайнів та перескладання. Якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття – на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати відповідну кількість балів, які були визначені на дану тему заняття. Перескладання відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної освітньої (наукової, творчої) діяльності, використанні методики досліджень і джерела інформації».

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату чи обману. Списування під час контрольних та самостійних робіт, іспиту заборонені (зокрема, з використанням мобільних девайсів). Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки.

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, навчання за програмою подвійного диплома, з використанням елементів дуальної форми здобуття освіти, міжнародне стажування) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (в онлайн режимі за погодженням із деканом факультету).

Визнання результатів навчання, отриманих здобувачами вищої освіти у неформальній

та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як освітньому компоненту в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, курсовій роботі (проекту), контрольній роботі тощо, які передбачені програмою (силабусом) освітнього компонента (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки).

V. Підсумковий контроль

Формою підсумкового контролю є залік, що полягає в оцінці знань здобувачів освіти під час поточного контролю за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силябусом освітнього компонента в діапазоні від 0 до 100 балів. Мінімальна позитивна кількість балів – 60.

Здобувач освіти може додатково скласти на консультаціях із викладачем ті теми, які він пропустив протягом семестру (з поважних причин), таким чином покращивши свій результат рівно на ту суму балів, яку було виділено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів).

У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку, як правило, – 100. На ліквідацію академічної заборгованості (складання заліку) виносяться тестові завдання та практичні вправи, які складаються відповідно до питань, винесених на залік.

Орієнтовні питання до заліку

1. Сутність та головні ознаки критичного мислення.
2. Зв'язок критичного мислення з іншими типами мислення.
3. Розуміння інформації та його роль в критичному мисленні.
4. Аналіз інформації та його роль в критичному мисленні.
5. Синтез інформації та його роль в критичному мисленні.
6. Оцінювання та його роль в критичному мисленні.
7. Дискусія, дебати та їх роль в критичному мисленні.
8. Поняття критичного читання.
9. Графічні організатори як інструменти критичного читання.
10. Види запитань та їхня роль в критичному мисленні.
11. Відкриті та закриті запитання, їхня роль в критичному мисленні.
12. Уточнюючі запитання та їхня роль в критичному мисленні.
13. Система відкритих запитань.
14. Проблемні запитання та їхня роль в критичному мисленні.
15. Види відповідей на запитання.
16. Інформація, її види та роль у критичному мисленні.
17. Факти й думки.
18. Художній текст як джерело інформації.
19. Науковий текст як джерело інформації.
20. Публіцистичний текст як джерело інформації.
21. ЗМІ як джерело інформації, їхні види та роль в соціальній сфері.
22. Інтернет як джерело інформації, його роль в соціальній сфері.
23. Критичне оцінювання веб-ресурсів.
24. Реклама, її види та роль в соціальній сфері.
25. Аргументування та його роль в критичному мисленні.
26. Види аргументів.
27. Особливості пошуку аргументів в тексті.
28. Структура аргументів.

29. Спростування та контраргументація.

30. Маніпуляція, її основні прийоми.

VI. Шкала оцінювання

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

4 бали - Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом за відповідною темою, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, в т.ч. самостійної роботи, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки, представляє результати виконання завдань для самостійної роботи за умови особистого представлення виконаного завдання на практичному занятті.

3 бали - Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом за відповідною темою, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, в т.ч. самостійної роботи, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.

2 бал - Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу за відповідною темою, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень та понять. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.

1 бал - Оцінюється робота здобувача вищої освіти, який не володіє навчальним матеріалом за відповідною темою та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань, однак присутній на практичному занятті та бере участь в інтерактивній взаємодії.

За умови малокомплектної групи кількість аудиторних годин зменшується вдвічі, а максимальна кількість балів під час поточного оцінювання відповідно до тем збільшується вдвічі.

Контрольна робота проводиться у вигляді тестування та оцінюється в 30 балів.

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VI. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. “CAT Scan: A Critical Review of the Critical-Thinking Assessment Test”, Informal Logic, 2020, 40 (3): 489–508. [Available online at https://informallogic.ca/index.php/informal_logic/article/view/6243]
2. “Critical Thinking as Discourse”, Human Development, 2019, 62 (3): 146–164.

doi:10.1159/000500171

3. “Seven Philosophical Implications of Critical Thinking: Themes, Variations, Implications”, in Daniel Fasko, Jr. and Frank Fair (eds.), *Critical Thinking and Reasoning: Theory, Development, Instruction, and Assessment*, Leiden: Brill, 2021, pp. 9–30. doi: 10.1163/9789004444591_002

4. 6. Ознаки та особливості критичного мислення. URL : <https://naurok.com.ua/oznaki-ta-osoblivosti-kritichnogo-mislennya-251745.html>

5. Sheffield, Clarence Burton Jr., 2018, “Promoting Critical Thinking in Higher Education: My Experiences as the Inaugural Eugene H. Fram Chair in Applied Critical Thinking at Rochester Institute of Technology”, *Topoi*, 37(1): 155–163. doi:10.1007/s11245-016-9392-1

6. Белкіна-Ковальчук О. Навчально-методичне забезпечення освітнього компонента «Критичне мислення в соціальній сфері». *Соціальна робота : навчально-методичне забезпечення ОПП Соціальна педагогіка, соціально-виховна робота освітнього ступеня Бакалавр / за заг. ред.С. Чернети, Н. Корпач. Луцьк : Волинськ.. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2022. С. 154-170.*

7. Белкіна-Ковальчук О. Роль критичного мислення в сучасній освіті // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців : методологія, теорія, досвід, проблеми : збірник наукових праць. – Київ-Вінниця. Випуск 52. 2018. С. 219-224.

8. Белкіна-Ковальчук О., Ковальчук В. Критичне мислення як засіб формування соціальної компетентності молодших школярів. // Педагогіка : збірник наукових праць : [Матеріали III Всеукраїнського круглого столу «Педагогічний дискурс» (21 грудня 2018 р.)] / за ред.. П. М. Гусака, А. В. Лякішевої, Н. І. Корпач. Луцьк : Вежа-Друк. 2018. С. 15-19.

9. Вукіна Н. В., Дементієвська Н. П. Критичне мислення: як цього навчати : науково-методичний посібник. Х. : Вид. група «Основа» : «Тріада+», 2007. 112 с.

1. Горохова І. В. Значущість критичного мислення для сучасних суспільства та освіти. URL : <http://oaji.net/articles/2014/1026-1415782468.pdf>

10. Давідовіц С. Усі брешуть, але інтернет знає твої думки. Вид-во К. Fund, 2018. 304 с.

11. Інноваційні технології навчання учнів початкових класів : монографія / П. Гусак та ін. ; за заг. ред. П. Гусака. Луцьк : Вежа-Друк, 2016. 276 с.

12. Казанцева А. В інтернеті хтось помиляється. Вид-во Vivat, 2016. 368 с.

13. Критичне мислення — поради з розвитку. URL : <https://happymonday.ua/jak-rozvynuty-krytychne-myslennja>

14. Критичне мислення як інструмент проведення правоосвітніх заходів у загальноосвітніх навчальних закладах. URL : <http://sites.znu.edu.ua/interactiv.edu.lab/Posibnyky/ReaderCT.pdf>

15. Критичне мислення: інструкція з використання URL : <https://studway.com.ua/kritichne-mislennya/>

16. Критичне мислення: ключові характеристики та вправи для його розвитку. URL : <https://etwinning.com.ua/content/files/659841.pdf>

17. Макаренко В. М., Туманцова О. О. Як опанувати технологію формування критичного мислення. Х. : Вид. група «Основа» : «Тріада+», 2008. 96 с.

18. Пометун О. Енциклопедія інтерактивного навчання // Вид-во Бібліотека журналу «Історія і суспільствознавство у школах України: теорія і методика навчання», 2014. 95 с.

19. Пометун О. І., Пилипчатіна Л. М., Сущенко І. М., Баранова І. О. Основи критичного мислення : навчальний посібник для учнів 10 (11) класів загальноосвіт. навч. закл. К. : видавничий дім «Освіта», 2016. 192 с.

20. Психологічні особливості установки на критичне мислення. URL : <http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v10/i27/9.pdf>

21. Путівник з розвитку критичного мислення в учнів початкової школи : методичний посібник для вчителів / автори-укладачі : О. І. Пометун, І. М. Сущенко. Київ, 2018. 96 с.

22. Рогов П. Д. Роль страатагемного та критичного мислення щодо збереження і розвитку інформаційного суверенітету держави. URL : <http://znp-cvsd.nuou.org.ua/article/download/127954/122776>

23. Фрейре П. Формування критичної свідомості. Вид-во Юніверс, 2003. 176 с.
24. Що таке критичне мислення і для чого воно потрібне? URL : <https://www.criticalthinking.expert/shho-take-krytychne-myslennya/shho-take-kritichne-mislennya/>
25. Як активізувати критичне мислення: сучасний підхід. Базові принципи та прийоми. URL : <https://eba.com.ua/yak-aktyvizuvaty-krytychne-myslennya-suchasnyj-pidhid-bazovi-pryntsypy-ta-pryjomy/>